

Vladimir Putinin Venäjä - Öisinajattelijan näkövinkkeli

Käväisin helmikuussa 2018 Oulussa. Siellä ilmestyy lehti nimeltä Kansan Tahto, sitkeästi vasemmistolainen, nykyisin kuukausijulkaisu, tuhti tietopaketti. Päätoimittaja Tero Kaikko haastatteli ja kyseli mietteitäni Venäjästä. Minä vastailin. Tässä olen lisäillyt julkaistuun haastatteluni pikkasen ajankohtaista Venäjä-tekstiä, siis nyt lokakuun 2022 lopulla.

Vladimir Putinin Venäjä. Öisinajattelijan näkövinkkeli

KUVA 1:

Venäjän kehitystä tiiviisti seuraava Öisinajattelija-bloggaaja Pentti Stranius katsoo, että maan muutosvoima voisi olla Neuvostoliiton jälkeen syntyneessä nuorisossa ja uudessa intelligentsijassa, jos se muistaisi olevansa yhteiskunnan omatunto ja arvostavansa aitoa sivistystä eikä vain uraansa ja lännen houkutus.

KUVA 2:

Vaikka "mikään ei toimi, kaikki järjesty" -periaate on yhä paljolti voimissaan itänaapurissa, Venäjä on hyvin monenlaisten ihmisten ihmeellinen maa, jonka kielen ja kulttuurin ymmärtämisestä suomalaiset hyötyisivät, sanoo Pentti Stranius.

Vielä yksi kausi Putinia, ja sitten seis

Pentti Stranius näkee korttelikommunismissa ja kansalaisyhteiskuntaharjoituksissa vapaan Venäjän siemenen.

Se oli vuosi 1971, kun Pentti Stranius ponnisti Keski-Pohjanmaan Kannuksen yhteiskoulusta stipendin turvin Neuvostoliittoon: ensin vuoden verran kieltä ja kielioppia Moskovassa, sitten Pietariin suoraan yliopiston penkkiä kuluttamaan. Kaikkiaan kuusi vuotta yhtäältä historian opiskelua, toisaalta omaehtoista naapurimaan opiskelua; koti-Suomeen Stranius palasi vuonna 1978. Käteen jäi ropakaupalla tietoa ja kokemusta itänaapurin kielestä, kulttuurista ja historiasta, mutta työnhaku ja työpaikka olivat kiven alla 1970-luvun lopun Suomessa.

"Miksi lähdin opiskelemaan juuri Neuvostoliittoon?"

"Minua kiinnostivat Neuvostoliitto, sosialismi, ja kaikki muut mukavat maailmaa muuttavat asiat, olin vahvasti 60-lukulainen radikaali jo 15-vuotiaana. Stranius muistelee nyt lähtönsä syitä.

Neuvostoliitto oli ja meni, ja niin meni reaalisosialismin, mutta kiinnostus Venäjään pysyi. Stranius oli aluksi työtön, teki patkätöitä kääntäjänä, tulkkina ja toimittajana sekä jatkoi opintojaan Suomessa, ja on työskennellyt myöhemmin toimittajana, kirjailijana, Itä-Suomen yliopiston Karjalan tutkimuslaitoksessa ja Suomen elokuvaarkistossa. Hän asuu Joensuussa, ja tekee useampia reissuja Venäjälle edelleen vuosittain. Hän on tarkkailut tiiviisti Neuvostoliiton ja Venäjän kehitystä viiden vuosikymmenen ajan.

Stranius kuvailee nyky-Venäjää valistuneen, mutta turhan pitkään jatkuneen yksinvaltiuden valtakunnaksi.

"Viimeisen kymmenen vuoden sisällä Venäjä on mennyt silti jatkuvasti huonompaan suuntaan. Se riistokapitalismi, josta puhuttiin joskus 80-luvun lopulla, on pientä verrattuna nykyisiin oligarkkeihin ja heidän rikkauksiinsa, todelliseen ryöstökapitalismiin. Vladimir Putinin Venäjä on myös muuttunut "ideologisesti" paljolti Neuvostoliiton pysähtyneisyyden ajan kaltaiseksi maaksi, joka sensuroi toisenlaisen ajattelun" Stranius sivaltaa.

(Ja lisäys 2022: Sensuuri ja historian valheelliset "uustulkinnat" tekivät sittemmin mahdolliseksi myös sen, että Putinin johtama valtaklikki Kremlissä alkoi haaveilla neuvostoimperiumin uudelleenrakentamisesta väkivalloin. Seurauksena lopulta helmikuussa 2022 alkanut julma Ukrainan sota, jonka juuret ovat tietysti myös muissa historiallisissa yhteyksissä, Neuvostoliiton hajoamisessa ja esimerkiksi Naton laajenemisessa itään... Matkat Venäjälle hiipuivat ensin korona-pandemiaan, sitten sotaan...)

Pelkoa ja vastakulttuurin piiloja

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeistä 1990-lukua on kuvattu kaoottiseksi villin kapitalismin ajaksi. Straniuksen mukaan se oli aikaa, jolloin lähes kaikki venäläiset elivät kädestä suuhun, nälkäräjällä, riippumatta entisestä asemastaan. "Ravintoloiden ovilla seisoivat nälkäisiä eläkeläisiä, katulapsia ja juoppoja, jotka odottivat että asiakkaiden lautasille jäisi jotakin napattavaa.. Ellei mitään löytynyt, siirryttiin takapihan roskiksille. Näin itse tämän ilmiön, asunnottomat ja nälkäiset katulapset niin Moskovassa, Pietarissa kuin Petroskoissa käydessäni 1990-luvulla"

"Moni sanoi silloin, että demokratia on hyvä asia, mutta sitä ei voi syödä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana tilanne on toki vakiintunut, katulapset kerätty laitoksiin eikä nälkää enää juuri nähdä. Mutta vaikka Putinia äänestetään, ei venäläisten mielestä yksinvaltiutus hyvältä tunnu." Länsimainen kulttuurikin on jotenkin pintapuolisesti juurtumassa Venäjälle markkinatalouden vanavedessä, ja perinteinen sivistyneistö ei siitä aina iloitse. Se löytää yleensä maastaan enemmän huonoja kuin hyviä puolia, kuvailee Stranius. "He katsovat, että kun kaikki vallan kolme osaa ovat pienen klikin käsissä, yhtälö ei voi toimia. He näkevät maansa häkkinä."

"Myös journalismi on mennyt Venäjällä rytinällä alaspäin, nimenomaan viimeisten kymmenen vuoden aikana. Kaikki riippuu siitä, kuka omistaa kanavat tai lehdet." Media on palannut paljossa Neuvostoliiton aikojen tapoihin: armeijaa, miliisiä tai yksinvaltiasta ei saa kritisoida, eikä seksuaalivähemmistöistä saa kirjoittaa mitään hyvää. Sensuuri on sisäistetty ja some-keskusteluja valvotaan.

"Kun joskus sanottiin, että Venäjällä runoilija on aina enemmän kuin runoilija, niin nyt Venäjällä journalisti on enemmän kuin journalisti. Moni toimittaja joutuu pelkäämään oikeasti, jos tahtoo olla riippumaton. Riippumattomuutta on lähes mahdoton saavuttaa."

Straniuksen mukaan vastakulttuurilla on kuitenkin piilopaikkansa, kuten neuvostoajanakin, vaikka valtio yrittää valvoa jopa sosiaalista mediaa ja nettiä.

"Esimerkiksi Pietarin kaupungissa on paljon projekteja, joissa kansalaisyhteiskunta toimii. Länsimaiset, vain englantia puhuvat tutkijat eivät näitä saarekkeitä löydä; he yrittävät edelleen tuottaa Venäjälle omia teoreettisia mallejaan, konteksteja ja paradigmoja, sosiologian kieltä käyttäkseni. Siitä ei hyödy kukaan, kaikkein vähiten kadunnmies." Venäjälle pitää mennä ja siellä pitää asua vuosia asioita ymmärtääkseni, tuumii Stranius. Ilman kielitaitoa ei voi puhua vakavasta Venäjä-tutkimuksesta, edes aidosta Venäjää käsittelevästä journalismista.

Valtavirran vastustajien pitäisi yhdistyä

Jonain päivänä – väistämättä – tulee silti aika, jolloin diktaattorin otteita käyttävä Putin joutuu jättämään pomon hommat. Pentti Straniuksen mukaan sinne asti on hankala nähdä, mutta suuria muutoksia venäläinen yhteiskunta silloinkaan tuskin äkkipäätä kohtaa, hän arvelee.

"Vaihtoehtoisia kandidaatteja Putinin jengille ei ole näissä vaaleissa 2018 edes hyväksytty ehdokkaiksi. Rstiritainen ja värikäs Navalnyi hylättiin heti. Liberaalidemokraattien nationalistinen ultrapatriotti Zhirinovski tai kommarien uusi miljonääripuoluejohtaja Grudin eivät hekään ole vaihtoehtoja. Jabloko-puolue ja Javlinski on jonkimmainen liberaali vaihtoehto, johon nuorekas keskiluokka samaistuu, mutta puolueen kannatus tosin muutaman prosentin luokkaa. Valinnan mahdollisuuksia ei juuri ole, sillä valtakoneisto on niin hurja."

Stranius kuvailee Putinin Yhtenäinen Venäjä -puoluetta politiikattomaksi. Kommunistipuolueessakin asuu pitkälle sovinismi ja nationalismi, ja se on pääasiassa eläkeläisten, syrjäseutujen ja pikkukaupunkien puolue. Lisäksi kommunistit ovat liittoutuneet monesti putinistien kanssa. Toki kommunistit ovat lähimain ainut puolue Venäjällä, jolla on jonkimmainen sosiaalipoliittinen ohjelma – puolue, joka ainakin sanoissa ajaa köyhälistön ja työväen asiaa. Ja on puolueellakin kannatusta vaikka pikkukaupunkien nuorisonkin keskuudessa, kaukana Moskovasta.

"Todellinen demokratia on kuitenkin uusissa, valtan vainoamissa kansalaisjärjestöissä, ja myös osittain Jablokossa, joka on selkeimmin valtavirran vastainen puolue. Javlinskin johtaman Jablokon takana on myös lukeneistoa, vaikka suurin osa intelligentsijasta katselee politiikkaa sivusta. Siinäkin puolueessa on tappelua johtajuudesta, oli jo pari vuotta sitten murhatun ja hyvin suosituksen Boris Nemtsovin aikana.

Jonkin verran vastarintaa sisältävä rock-musiikki ja vaihtoehtoinen kulttuuri sekä elokuva että kirjallisuus ovat myös tulossa uudelleen muotiin. Näiden kaikkien valtavirran vastaisten ilmiöiden ja jengien pitäisi jotenkin yhdistyä. Joka tapauksessa venäläisessä yhteiskunnassa liberaalimmat ja erittäin synkät taantumuksen ajat vaihtelevat tiettyin väliajoin, Stranius sanoo. Vallankumouksen jälkeen eli vuoden 1917 jälkeen kulttuuri-ihmiset valtasi innotus 1920-luvun NEP-kaudella, sitten iski sosialistinen realismi. Stalinin kuoleman jälkeen koitti taas vähän liberaalimpi suojasään aika, ja sen kaatoi brezhneviläinen pysähtyneisyys." "Siinä rytäkässä kärsii aina ensin kulttuuriväki - ja lopulta kansa ja köyhimmät, myös etniset vähemmistöt.

(Ja lisäys 2022: juuri etniset vähemmistöt ja

maaseudun köyhät nuoret ovat nytkin tykinruokaa Ukrainan aroilla. Heillä ei ole samaa mahdollisuutta kuin eliittinuorilla, vältellä kutsuntoja, armeijaa, esimerkiksi lahjomalla lääkäreitä tai upseereita...)

Straniuksen mukaan monet kaupunkivenäläiset, jonkimmainen keskiluokka siis, laskevat vuodet 1985–91 kaikkein onnellisimmaksi ajaksi. Tuolloin sai yhtäkkiä tehdä ja kirjoittaa mitä tahtoi.

"Tutustuin juuri tuona aikana kunnolla moniin venäläisiin toisinajattelijoihin. He olivat jumalattoman tyytyväisiä, televisioon tehtiin hienoja keskusteluohjelmia. Moskovan elokuvafestivaaleilla homojen ryhmä huusi hurraata", Stranius kuvailee. Sitäkään iloa ei kestänyt monta vuotta. Vladimir Putinin aikana palattiin taas konservatismiin huomaa. Straniuksen mukaan se oli keikahdus heikon ja juopon Boris Jeltsinin vauhdista liian vahvan maskuliinisen pullistelijan Putinin hallintoon. "Jeltsinin ajassa oli hyvätkin puolensa: kansa heittäytyi silloin tällöin vallattomaksi, perinteisesti anarkistiseksi, sillä he olivat vastikään 1950-luvun lopulle saakka kestäneestä maaorjudesta vapautuneet. Kolhooseista kun ei saanut muuttaa pois. Nyt aito kaupunkikulttuuri kukoisti"

Kansa "tverdaja rukan" rukkasessa

Jos vapaamielisyys jostain lähtee vyörymään laajalla Venäjänmaalla liikkeelle, niin Pietarista, sanoo Stranius.

"Yksinvaltiaan kannatus ei ole läheskään niin kovaa isoissa kaupungeissa kuin taantumuksellisella maaseudulla. Se on paradoksi, sillä maan saamat bonukset raaka-aineiden, öljyn ja kaasun viennistä länteen, hyödyttävät vain isoja keskuksia. Maaseutu viipyy lähes keskiajassa. Uskonnollisuuskin on vielä valttia. Kaupungeissa aktivit kansalaiset jakautuvat konservatiivisiin slavofiileihin ja länsimielisiin zapadnikkeihin, ja uusi sivistyneistösukupolvi on osittain jälkimmäistä."

Juuri nuorissa on Straniuksen havaintojen mukaan kuitenkin Venäjän toivo, sillä heissä on anarkismia.

"Valitettavasti se jengi ei ole kovin laajasti sivistynyttä. He ovat monesti mukana yhden asian liikkeissä, eivätkä sellaisissa poliittisissa liikehdinnoissa kuin ennen vanhaan. Nuoret ovat silti usein kyllästyneitä putinismiin, mutta on hankala sanoa, milloin se vastarinta kasvaa ja porukka lähtee kunnolla liikkeelle.

"Myös pelko ja sensuuri vaikuttavat." Vaaleissa putinismia ei juuri voi kampittaa, joten vastaiskuja tehdään paikallisella tasolla. Stranius kuvailee vastarintaa ja paikallistoimintaa korttelikommunismiksi, jossa on ripaus aitoa demokratiaa ja kansalaisyhteiskunnan ituja.

"Se on henkilökohtaista toimintaa. Kaikki venäläiset eivät ole enää niin välinpitämättömiä kuin aikaisemmin 1990-luvun lopulla. Siitä muutos voi lähteä. 'Nitshevo' (ei mitään, antaa olla) -ihmisiä on, mutta nyt on myös heitä, jotka tarttuvat toimeen."

Uuden, ympäristöstään kiinnostuneen ihmisjoukon esiintulo on Straniuksen mukaan merkittävää, koska tähän saakka nuoret venäläiset ovat olleet kiinnostuneita lähinnä vain omista asioistaan, omista uristaan. Se puolestaan juontaa siitä, että Neuvostoliiton hajoamisvaiheessa kaikkien piti ottaa kantaa vähän kaikkeen, ja siitä seurasi kyllästyminen politiikkaan. Se on luonnon-

laki. Vetäytyminen omaan kuoreen. Mitään vallankumousta tuskin tulee, Stranius arvelee.

"Suurin osa porukasta odottaa, että Putin hallitsee vielä ainakin yhden kauden, mutta katsotaan mitä sen jälkeen keksitään. Nyt venäläiset harjoittelevat kansalaisyhteiskuntaa, ja kun harjoitellaan tarpeeksi paljon, muutos saattaa syntyä."

(Ja lisäys 2022: Ukrainan sodan aiheuttama pelko, sensuuri ja mielenosoitusten väkivaltainen hajottaminen pitävät kyllä vielä suuret joukot kurissa, mutta tilanne voi pikaisesti muuttua, kunhan ruumisarkut täyttävät hautausmaat ja esimerkiksi "Sotilaiden äidit" -järjestö aktivoituu. Miliisi ei kovin mielellään naisia ammuskele...ja sotilas- tms -kaappaus on aina mahdollinen kun porukka Putinin ympärillä häneen kyllästyy...)

Venäläiset ovat perinteisesti mieltyneet itsevaltaiseen johtajuuteen. Straniuksen mukaan se on tataarien Venäjälle vuosisatoja sitten tuoman hallitsemismuodon peruja. Edesmennyt akateemikko Dmitri Lihatchev on tästä oivallisesti kirjoittanut. "Tverdaja ruka eli vahva käsi liittyy venäläiseen hallintotapaan. Venäjällä on itämainen hallintotapa, vaikka se on puolieuropalainen maa. Kun mitä hyvänsä kansaa tarpeeksi tyhmistetään yksitotisella informaatiolla, hallinto voi toimia nykyisellään. Venäläisiä on todella tyhmistetty järjestelmällisesti viimeiset vuosikymmenet. Koulujen historianopetuskin on vääristelty monin tavoin, valespionin verhoilla. Stalinin leireistä ei paljoa puhuta, ei haluta tehdä sellaista pesäeroa meneeseen ja hirmuvallan aseeseen kuin Saksassa. Kun leireillä kärsi liki 20 miljoonaa neuvostokansalaista, venäläistä ja kaikkia mahdollisia vähemmistöjä, voisi kuvitella että lähimain joka perheessä ja suvussa kerrotaan tarinoita Gulagista. Pelko pitää suut silti supussa juuri nyt kun historian vääristely on todella alkanut, esimerkiksi Krimin miehityksen 2015 jälkimainingeissa."

Suomessa on syntynyt Venäjä-vaje

Suomalaisten ymmärrys venäläisyydestä ja venäläisestä kulttuurista on Straniuksen mukaan huononemaan päin.

"Oma sukupolveni, joka aikanaan kiinnostui Venäjästä, on jäämässä eläkkeelle. Samalla venäjän opiskelu kouluissa vähenee koko ajan. Tarvittaisiin kunnan kampanja Arto Mustajoen "Naapurin kieli"-mallin puolesta, venäjän kielen opiskelun puolesta, venäläisen kulttuurin puolesta. Ei ole mitään järkeä, että täällä, piskuisessa Suomessa osataan vain englantia. Kaiken lisäksi Amerikka-imitointi ja väitöskirjojen(kin) "inglish" on sekopäistä könnkökieltä varsin usein! Lähteet ja näkövinkkelit tuodaan Cambridgestä tai USAsta. Englanniksi.

Stranius moittii rankasti suomalaisen kulttuurielämänsä syntyneitä Venäjä-vajetta: venäläinen kulttuuri on harvoin esillä konserteissa, taidenäyttelyissä, teatterissa tai elokuvissa, Straniuksen lempitaidemuodossa.

"Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen Suomessa on mennyt usko venäläiseen kulttuuriin, vaikka venäläisyys on paljon syvempi ja pidempi jakso historiassa kuin Neuvostoliitto oli. Kyse ei ole politiikasta, vaan siitä että naapurimaamme on Venäjä, meillä yhteistä historiaa pitkä putki. Taiteen ja kulttuurin keinoin olisi helpompi ymmärtää isoa naapuria ja sen kansaa. Itseämmekin! Ja ehkä siten siinä sivussa se syvässä istuva ryssävihakin vähenisi.

"Tarvitaan jumalattoman paljon Arto Mustajokia, Rosa Liksomeita ja Ville Haapasalojakin, elokuviakin, jotta suomalaiset ymmärtäisivät, että Venäjä on kuitenkin normaali maa, jossa asuu ihan tavallisia kaikenlaisia ihmisiä."

(Ja lisäys 2022: Vuonna 2022 tilanne on mennyt lähimain mahdolliseksi kun Venäjä on - omasta syystään toki! - täysin eristyksissä, Naton saartama "rosvo- tai terrorivaltio" ja Suomikin innolla rakentamassa turhaa aittaa itärajalle. Ryssäviha kumpuaa taas syvältä, sotasankareita ja militarismia ihailaan, eikä sen paremmin venäjän kieli kuin kansalainenkaan ole toivottu (oppiaine tai vieras) Nato-Suomessa. Kun yhteyksiä, matkoja ja vuoropuhelua ei ole ja kulttuurikin on pannassa aina laatu-elokuvia myöten, ei voi lähivuotina odottaa muuta kuin pahenevia ennakkoluuloja)

LAATIKKO

Pentti Stranius neuvoo: "Katso venäläistä elokuvaa, se auttaa ymmärtämään maata ja kansaa."

Pitkän työrupeaman SEA-elokuva-arkistossa (nyk. Kansallinen audiovisuaalinen arkisto) tehnyt Stranius suhtautuu kulttuurin eri muodoista intohimoisimmin elokuvaan, ja aivan erityisesti venäläiseen elokuvaan. Parhaimmillaan venäläinen elokuva eroaa hänen mukaansa amerikkalaisesta kuin yö päivästä; älyllisen elokuvan koti kun on idässä ja toimintaelokuvan juuret Amerikassa.

"Venäläinen elokuva vetoaa älyyn. Sille on leimallista korkea moraalinen ja hyvä ihmiskäsitys. Venäläiset elokuvat voivat olla joskus mustavalkoisia ja propagandistisia, mutta niinhän asia on Hollywoodissakin, omalla tavallaan. Silti jo neuvostoelokuvat olivat, ovat myös usein taiteellisesti erittäin korkeatasoisia. Venäläisen elokuvan kehto oli Neuvostoliitossa, jossa elokuvaan satsattiin kunnolla, ja elokuvataiteen taituruus perustui siellä juuri hyviin resursseihin. Myös muualla idässä, Japanissa ja Kiinassa, elokuva lasketaan taiteeksi, kun taas Yhdysvalloissa Hollywood-elokuva on lähinnä viihdettä ja kertakäyttökamaa", Stranius kuvailee.

Tässä Pentti Straniuksen suosituksia venäläiseen elokuvaan vasta-alkajille ja jo vähän kokeneemmillekin:

1. Andrei Tarkovskin kaikki elokuvat, ja eritoten esimerkiksi Ei paluuta, Andrei Rublev, Solaris, Stalker ja Peili. "Liittyvät Venäjän historiaan ja perinteeseen, Tarkovski oli elokuvataiteen Dostojevski, joka meni kameralla ihmisen pään sisälle". Nuo elokuvat vievät mielen syvimpiin syövereihin."
2. Aleksander Sokurov, palkittu ohjaaja, dokumentteja ja näytelmäelokuvia. Mm. Yksinäinen ihmisääni, Pimennyksen päivät, Murheellinen tunteettomuus, Pelasta ja varjele ja korkealle arvostettu Faustina tarina ja Leninin viimeisistä päivistä kertova Härkä. "Myös monet dokumentit kannattaa katsoa, sillä Sokurov on myös dokumenttielokuvan Tarkovski. Tämän päivän venäläisen elokuvan huippuohjaaja."
3. Andrei Zvjagintsev, mm. Leviathan ja Paluu. "Elokuvia nyky-Venäjästä, epäkohdista. Moskovassa hän on hyvin vihattu henkilö." "Uusin mestarillinen filmi, avioerohelvetti" Rakkautta vailla.

4. Aleksei German, "elokuvia arkipäivän stalinismista", mm. Ystäväni Ivan Lapshin. Ja tietenkin stalinismi-analyysi Hrustaljov, auto, elokuva Stalinin kuolemasta, viimeisestä päivästä ja perinnön jaosta!"
5. Elem Klimov, Tule ja katso , "hurja ja sodanvastainen filmi, sodan kauhut näyttävä, hyvin kuvattu".
6. Dinara Asanova, "kuvaa arkipäivän Neuvostoliittoa ja nuorisoa" mm. Tikanpäättä ei särje , Vaimoni lähti, Rakkaani. ainoani.
7. Kira Muratovan elokuvat, mm. Lyhyitä kohtaamisia, jossa näyttölee kuuluisa bardit Vladimir Vysotski.
8. Larisa Šepitko, mm. elokuvat Nousu, Jäähyväiset Matjoralle ja Siivet.
9. Nikita Mihalkov ja hänen ensimmäiset elokuvansa, Viisi iltaa, Ilman todistajia, Keskenäinen sävelmä mekaaniselle pianolle.
10. Gleb Panfilov ja huikeat neuvostotodellisuutta käsittelevät filmit Tulella ei voi kahlata, Vassa, Pyydän puheenvuoroa, Teema, joiden pääosassa upea Inna Tshurikova

Haastattelu on julkaistu suunnilleen tässä muodossa Kansan Tahto 2 / 2018 -lehdessä, Öisinajattelijana on tehnyt Kansan Tahdon tekstiin lokakuussa 2022 muuttaman täydennyksen...

KANSANTAHTO 2/2018. TEKSTI JA KUVAT: TERO KAIKKO
LISÄKOMMENTIT: PENTTI STRANIUS 23.10.2022